

TÉSA ÚJ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

II. KÖTET – TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

MUNKAANYAG ÖNKORMÁNYZATI EGYEZTETÉSRE

Pro Régió Ügynökség

2020.

MEGBÍZÓ

Tésa Község Önkormányzata

Cím: 2635 Tésa, Petőfi u. 2.

Tel.: (+36-27) 587-520

Fax: (+36-27) 587-520

E-mail: tesafalu1@gmail.com

Honlap: <http://www.tesa.fw.hu/>

GENERÁLTERVEZŐ

Pro Régió Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság

Cím: 1146 Budapest, Hermina út 17.

Tel.: központ (+36-1) 471-8955, ügyfélszolgálat (36-1) 471-8959

Fax: (+36-1) 471-8975

E-mail: proregio@proregio.hu

Honlap: <http://www.proregio.hu>

SZAKÁGI TERVEZŐK

Közmű

Közműhely Mérnöki Szolgáltató Kft.

Cím: 1116 Budapest, Kisköre u. 6. 3.l ph. 3/1.

Tel.: 06-20-426-9393

E-mail: kozmuhelykft@gmail.com

Régészet, örökségvédelem

Via Antica Bt.

Cím: 6726 Szeged, Izabella u. 5.

Tel.: 06-20-933-2941

E-mail: csaba.szalontai@gmail.com

Közlekedés

Heckenast & Heckenast Bt.

Cím: 1146 Budapest, Erzsébet királyné útja 2/A.

Tel.: 06-30-964-2618

E-mail: j.heckenast@gmail.com

ALÁÍRÓLAP

MEGRENDELŐ

TÉSA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Bérci Albertné	polgármester	Tésa Község Önkormányzata
Bóna Olga	aljegyző	Tésa Község Önkormányzata
Kovács Beáta	főépítész	Tésa Község Önkormányzata

GENERÁLTERVEZŐ

PRO RÉGIÓ NONPROFIT KFT.

Dr. Gordos Tamás	szakmai igazgató	Pro Régió Nk. Kft. gordos.tamas@proregio.hu
------------------	------------------	--

TERVEZŐ

Gutai Berta településmérnök	 településtervező TT/1 01-4858	Pro Régió Nk. Kft. gutai.bertha@proregio.hu
Dr. Mérei András	 geográfus	Pro Régió Nk. Kft. merai.andras@proregio.hu

SZAKÁGI TERVEZŐ

Fábián Sára

okl. tájépítész mérnök, városépítési-,
városgazdálkodási szakmérnök

tájtervezés, zöldfelület,
környezetvédelem
TK 01-5251

Pro Régió Nonprofit Kft.
fabian.sara@proregio.hu

Heckenast Judit

okl. közlekedésmérnök

közlekedéstervező
K1d-1 01-5295

Heckenast & Heckenast Bt.
j.heckenast@gmail.com

Halász Adrienn

közlekedésmérnök

energia közmű és
víziközmű tervező
TV, TE 01-12277

Közműhely Mérnöki Szolgáltató
Kft.
kozmuhelykft@gmail.com

Orosz István

elektronikus hírközlési
tervező , TH 05-1585

Orosz István Péter EV
orosz.istvan@gmail.com

Dr. Szalontai Csaba

okl. régész

régész, örökségvédelmi
szakértő

15-020

Via Antica Bt.
csaba.szalontai@gmail.com

TARTALOMJEGYZÉK

I. JÖVŐKÉP.....	1
I.1 A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan	1
I.2 Tésa jövőképe a település térségi szerepére vonatkozóan	2
I.3 A településfejlesztési elvek rögzítése	2
II. CÉLOK.....	4
II.1 A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	5
II.2 Részcélok és a beavatkozások területei egységeinek meghatározása	6
2.1 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata.....	12
2.2 A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre.....	15
III. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ.....	16
III.1 A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása.....	16
1.1 Társadalom, humáninfrastruktúra	16
1.2 Gazdaság.....	16
1.3 Épített környezet.....	16
1.4 Táji és természeti adottságok, tájhasználat, védett tájelemek, természetvédelem	17
1.5 Zöldfelületi rendszer, zöldterületek.....	17
1.6 Környezet- és katasztrófavédelem.....	18
1.7 Közlekedés.....	18
1.8 Közművek és elektronikus hírközlés	18
III.2 A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra	19
2.1 Műszaki infrastruktúra térbeli rendje:	19
2.2 Területfelhasználásban indokolt változások:	19
III.3 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére	19
IV. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE	20
IV.1 A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer.....	20
IV.2 Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére	20

I. JÖVŐKÉP

I.1 A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

A Konceptióban megfogalmazott jövőkép 10-15 éves távlatban vázolja azokat a megvalósítandó célokat, amelyeket Tésa a társadalom, a gazdaság és a környezet fejlesztése terén el kíván érni.

MOTTÓ: TÉSA – AZ IPOLY MENTE ÜDÜLŐ- ÉS ÖKOFALUJA

A mottó kifejezi a településen élők azon szándékát, hogy Tésát az Ipoly mente élhető üdülő- és ökofalujává tegye, mely a jövő generációk számára korszerű szolgáltatásokat nyújtó természetközeli települési környezetet biztosít. **A település jövőképében:**

- A környezeti terhelés minimalizálása mellett a település képes a modern társadalmi elvárásoknak megfelelni, a helyben élés feltételeit a kor színvonalán biztosítani.
- A közösség alapelveknek tekinti a települési környezet védelmét, és olyan mértékben használja az erőforrásokat, amely nem veszélyezteti a természet megújulását.
- A népességmegtartó-képesség továbbra is megmarad, a közösség tagjai – legyenek állandó lakosok, családosok vagy szezonálisan üdülőt használók – körében a helyi hagyományápolás, az épített és természeti környezet védelme, a közösségépítés mellett az új kreatív gazdasági ágak elterjesztése is megjelenik.
- Az önkormányzat és a civil szervezetek a fejlesztéseket összhangban, a közösség érdekei mentén ütemezik.
- A gazdaságban meghatározóvá válik az öko- szelíd- és szabadidős turizmus, melyhez kiépül a kiszolgáló infrastruktúra is.

TÁRSADALMI JÖVŐKÉP

- A település népessége nem csökken, de hosszú távon a beköltözések sem növelik meg jelentősen a község népességszámát.
- Az elöregedés mérséklődik a fiatal családok beköltözésével.
- A társadalmi kohézió erősödik, a lakosok helyben vagy a térségben kedvező életkörülményeket találnak.
- A helyi közszolgáltatások színvonala és száma növekszik.

GAZDASÁGI JÖVŐKÉP

- Az öko-, szelíd- és szabadidős turizmus lehetőségei kibővülnek, a programkínálat növekszik, kiépülnek a szolgáltatást nyújtó létesítmények, infrastrukturális fejlesztések révén a település felértékelődik.
- A turizmus fellendülése egyéb kiszolgáló tevékenységeket is életre hív a településen.

- A turizmusfejlesztés a térség településeivel összhangban történik, az egymásra épülő tevékenységek figyelembe vételével.
- Öko- és biogazdálkodási tevékenységek elterjednek, melyek hosszútávon biztos piacra találnak a térségben.
- A település fejlesztése az önkormányzat érdekei és céljai alapján, átgondoltan és rendszerelvűen történik, a környező településekkel együttműködésben, a beruházóknak és az aktuális pályázati lehetőségek figyelembe vételével.

KÖRNYEZETI ÉS TELEPÜLÉSSZERKEZETI JÖVŐKÉP

- Az épített környezet értékes elemeit az önkormányzat védelem alá helyezi, az épületállomány romlása megáll.
- Palóc építészeti múlt megőrzése a hagyományőrök és az önkormányzat összefogásával megtörténik.
- A településkép az utak és járdák szabályozásával, építésével egységesebbé válik.
- A Tésai-patak menti területek árvíz- és környezetvédelmi kezelés alá kerül.
- A település egészén megoldódik a szennyvízelvezetés.

I.2 Tésa jövőképe a település térségi szerepére vonatkozóan

Tésa határmenti törpefalu, ahol az elmúlt évtizedben megjelent az a szándék, hogy a településen fellelhető értékekre, a térség hagyományainak őrzésére és a helyi természeti adottságokra alapozva a tágabb Ipoly mente üdülőfalujává váljon. A településen élők és az önkormányzat víziója az, hogy a hagyományos gazdálkodási módok (pl. mezőgazdaság, állattenyésztés és kézműves termékek előállítás) megélhetést biztosítsanak a termelők számára. A településre látogatók száma növekszik, és megteremtődnek a társadalmi feltételek a turizmus rendszerszintű fejlesztésére. A tematikus célok meghatározásával kialakulnak a turizmusnak azok az ágai, melyek adottságai a legkedvezőbbek, ehhez megfelelő marketingeszközökkel rendszeres és szervezett programkínálat társul. A lakosság életszínvonala növekszik, a szolgáltatáskínálat bővül. A településkép a közterületek fejlesztésével rendeződik. A meglévő értékes épületállomány helyi védelem alá kerül, a jövő generációk számára megőrződik. A természeti környezet állapota az ökoturisztikai fejlesztések következtében javul, a településen az állandó lakosokon kívül megjelenik és tartósan szerepvállaló lesz egy hagyományőrzésből, természetszeretetből betelepülő csoport, akik gondozzák és védik a település értékeit.

I.3 A településfejlesztési elvek rögzítése

A település jövőképeinek eléréséhez vezető hosszú és középtávú célok és tervezett beavatkozások, valamint a településrendezési eszközöket érintő változtatások megvalósítása az alábbi általános – horizontálisan érvényesülő – fejlesztési irányelvek figyelembe vételével történik. Ezek a célok önmagukban nem értelmezhetőek, azonban olyan alapelveket rögzítenek, amelyek áthatják a célhierarchia összes elemét. Sőt a településtervezést követően ezek az alapelvek a végrehajtás során is alkalmazandóak.

A település fejlődésének célja a lakosság életminőségének javítása. A fejlesztéseknek a település jövőjének érdekében a **fenntarthatóság** jegyében kell megvalósulniuk, figyelemmel kell lenni a

természetes erőforrások folyamatos elérhetőségére és a tartós környezeti károktól való általános védelemre. A fenntartható fejlődés három pillére a környezeti-, társadalmi-kulturális- és gazdasági fejlődés, de ezek nem választhatók egyértelműen szét. A településfejlesztés feladata, hogy a **környezettudatos** szemléletet érvényesítve hozzájáruljon az elkerülhetetlen kedvezőtlen környezeti hatások mérsékléséhez, a megváltozó körülményekhez (pl. éghajlatváltozás) való alkalmazkodáshoz. Az önkormányzatnak segítenie kell minden olyan program megvalósulását, mely a lakosok szemléletformálását segíti, amely a hulladékok keletkezésének csökkentését, a feleslegessé vált anyagok újra-hasznosítását, a szelektív hulladékgyűjtését támogatja. Tésa fejlesztéseinek tervezésekor és megvalósítása során előtérbe kell helyezni azokat a projekteket, melyek a **társadalmi-környezeti fenntarthatóságot** biztosítják. A közösség legfontosabb feladata a településen élők számára a lakó-és munkahely biztosítása, a kvalifikált munkaerő településen tartása és településre vonzása, a településre beköltözők minél hatékonyabb integrálása, a közösségi életbe történő bevonása. Fontos feladat a helyi **értékek megőrzése**, a közösségi élet erősítése, ápolása. A fenntartható településfejlesztés során törekedni kell a **kompakt** településszerkezet kialakítására és a változatos területhasználatra.

A **gazdasági fenntarthatóság** érdekében több lábon álló helyi gazdaság megvalósítása, a helyi kis és középvállalkozások támogatása, új vállalkozások letelepítése szükséges.

A tervezési munkák és a beruházások megvalósítása során valódi **partnerséget** és hatékony **együttműködést** szükséges kialakítani az önkormányzati vezetés, a gazdasági szereplők és a lakosság között, mely biztosítja az információáramlást, továbbá párbeszédet és konszenzust is jelent. A szoros együttműködés során egyértelműen körvonalazódnak azok az igények és feladatok, melyeket a vezetés saját hatáskörében meg tud oldani támogatva a helyi szereplők elképzeléseit, ezzel egyidejűleg a gazdasági szféra településfejlesztésben való szerepvállalása is megerősíthető. A népességmegtartás fontos eleme a **minőségi**, élhető környezet kialakítása. A fejlesztések tervezésekor és megvalósítása esetén is törekedni kell az igényes, fenntartható megoldások használatára. A lakossággal történő folyamatos párbeszéd során, lehetőség nyílik lakosság érzékenyítésére a település arculatának megfelelő környezet kialakításával kapcsolatban.

II. CÉLOK

JÖVŐKÉP		
TÉSA – Az Ipoly mente üdülő- és ökofaluja		
Átfogó célok	Á1:	Á2:
	A település népességmegtartó erejének javítása, identitás erősítése	A turizmus mint a település legfontosabb gazdasági ágának fejlesztése, ökofalu szerep erősítése
Részcélok		Á3: Az épített környezet fejlesztése – a településkép rendezése, a turisztikai infrastruktúra bővítése
		R1: A lakónépesség megtartása, a letelepedés feltételeinek támogatása <ul style="list-style-type: none"> A helyi identitást erősítő programok, rendezvények szervezése, népszerűsítése Településrendezési eszközök felülvizsgálata
		R2: Az önfoglalkoztatás, vállalkozóvá válás feltételeinek elősegítése <ul style="list-style-type: none"> A falusi állattartás szabályozott kereteinek megteremtése Feldolgozott növényi és állati termékek készítését végző vállalkozások megjelenésének közvetett támogatása
		R3: A civil szervezetek tevékenységének és az önkormányzat munkájának összehangolása <ul style="list-style-type: none"> Önkormányzati és civil fejlesztések, kezdeményezések egymáshoz illesztése
		R4: A település gazdasági fejlődését biztosító turisztikai fejlesztések <ul style="list-style-type: none"> Egykori fürdő felélesztése Turistaszállás létrehozása Vízi-, sport- és kerékpáros turizmus fejlesztése Turistautak minőségének javítása, új nyomvonalak kijelölése, kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése Szorosabb együttműködés a szomszédos önkormányzatokkal (Kemence, Perőcsény, Bernecebaráti) és a Győrfy-majossal (Csudajó Tábora)
		R5: Települési természeti és épített környezet minőségének javítása a lakosság együttműködésével <ul style="list-style-type: none"> Közösségi életet szolgáló, egész évben nyitva tartó közösségi tér létrehozása Értékleltár készítése, régi temető, pincesor, „Kutyika” és a palóc házsor védelem alá vétele Tésa patak rendezése, árvíz levezető képességének megteremtése, hidak felújítása Települési környezetet veszélyeztető tényezők felszámolása, szemléletformáló akciók indítása Erdők, külterületi területhasználat magasabb természeti állapotának elérése (invazív fajok elleni intézkedések) Fejlesztési területek, irányok meghatározása – különleges területfelhasználások meghatározása Ökofalu jelleg erősítése
		R6: A település elérhetőségének javítása, térségi és határon túli kapcsolatok erősítése <ul style="list-style-type: none"> A település közúti megközelítésének javítása Tömegközlekedés járatsűrűségének emelése
	R7: Infrastrukturális fejlesztések megvalósítása és programok kidolgozása <ul style="list-style-type: none"> Csatornahálózat építése Telekommunikációs hálózat fejlesztése 	

II.1 A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

Á1: A település népességmegtartó erejének javítása, identitás erősítése

Tésa törpefalu, ahol viszonylag kis lélekszámbeli változások is komoly változást jelentenek a település korfájában. Az elöregedés által legsúlyosabban érintett településcsoportba tartozik, a hazai törpefalvak jelentős részét az elnéptelenedés fenyegeti. A népességmegtartáson és főleg a fiatalok megtelepedésén a település jövője múlik. Tésán a beköltözések száma az elmúlt években ki tudta egyenlíteni a halálozások számát, ezért a népességszám stagnálást mutatott. A település adottságai következtében több fiatal család, vidéki életre vágyó találta meg az értéket a faluban. A kedvező folyamatok fenntartása érdekében közszolgáltatások hatékony megszervezése, javítása mellett szükséges a helyi lakosság és az önkormányzat együttműködése, a beköltözők integrálása, a különböző szándékok és érdekek ismerete. Tésán nincs szociális intézményrendszer, a közösség maga szervezi meg azokat a szolgáltatásokat, melyek a lakóknak szükségesek (pl. házi segítségnyújtás). Ezért egy ilyen kis közösségnél fontosak a személyes kapcsolatok, mert az egymásra utaltság sokkal jelentősebb.

A betelepülők helyi identitástudata csak idővel alakul ki, a közösség tagjaihoz való kötődést a helyi civil szervezetek, az önkormányzat és maguk az egyének is kezdeményezhetik. Az önkormányzat elsősorban az információk átadásában tud közreműködni. Sokkal nagyobb szerep hárul a civilekre és a helyben lakókra, akik a közvetlen kapcsolatteremtésben és események, rendezvények szervezésében érdekeltek.

Az önkormányzat céljai között szerepel a közszolgáltatások elérhetőségének biztosítása valamennyi lakó számára és minőségének folyamatos fejlesztése. A helyi identitástudat erősítése és a lakosság széleskörű bevonása a közösségi életbe közvetlenül és közvetetten is elősegíti a különböző identitású közösségek közötti kommunikációt és az életkörülmények javulását, új gazdasági szereplők betelepülését és a meglévők helyben maradását.

Á2: A turizmus mint a település legfontosabb gazdasági ágának fejlesztése, ökofalu szerep erősítése

Tésán az elmúlt években a civil élet fellendülésével a turisztikai kínálat is megjelent. A Tésa Liget a falu közösségi életének egyik meghatározó tere lett, egyben a programok fő helyszíne is. A tésai Szilvanap, Falunap és több rendezvény a kirándulókat, családokat is a faluba vonzotta. Civil kezdeményezéssel játszótér és főzőház is épült sikeres pályázati forrásból. A szabadidős és rendezvényturizmus mellett megjelent egy hagyományőrző társadalmi csoport is, akik kézbe vették a fellelhető hagyományos palóc épületállomány megmentését. A közösség részéről igény mutatkozik a turizmus szelíd formáinak meghonosítására. Az üdülőfaló irányába tett lépésekből kiindulva a további fejlesztések a Börzsöny és az Ipoly-völgy meglévő adottságainak kiaknázása és további lehetőségeinek felkutatása felé mutatnak. A fenntartható gazdaság és turizmus részeként a helyi növénytermesztés és megfelelően szabályozott állattartás feldolgozott termékei a térség piacaira is eljutna. A turisztikai fejlesztések fő csapása a falusi vagy kereskedelmi szálláshelyek megjelenését szorgalmazná. A térség egésze hiányos vendéglátóhelyekben, a nagyobb turisztikai rendezvények gyakran teltházak, igény mutatkozik a férőhelybővítésre. A távlati tervek között szerepel a bakancsos turizmust kiszolgáló létesítmények kivitelezése is. Ezeket a fejlesztéseket a térség településeinek hasonló fejlesztéseivel összhangban kívánja az önkormányzat megteremteni. A falusi szálláshelykínálatban a helyi lakosság vállalkozói kedve mellett a programkínálat további bővítése, a többnapos, vendégéjszakákat generáló rendezvények szervezése, megfelelő marketingeszközök alkalmazása is szükséges.

Á3: Az épített környezet fejlesztése – a településkép rendezése, a turisztikai infrastruktúra bővítése

Tésa épületállományát a 20. század első feléből megmaradt épületállománya az elmúlt másfél-két évtizedben rekreációs célból a településre költözők vásárolták meg. Az épületek többségénél a romlás megállt, felújításuk megtörtént. Az ingatlanok magánkézben vannak, helyi védettségüket, illetve a területi védettséget a helyi civil szervezetek kezdeményezik. Az önkormányzat a településképi rendelettel és az abban foglaltak betartatásával járul hozzá a településkép védelméhez. A jövőben a rendelet és a helyi építési szabályzat felülvizsgálata is indokolt a területen szigorúbb építési követelmények meghatározásához.

A településkép rendezése az önkormányzat és a helyi lakosság együttes összefogásával lehetséges. Az utak, járdák kiszabályozása és megépítése az egységes falukép kialakításához szükséges. A Hősök tere felújításával fából készült utcanév-táblák kihelyezésére is sor került a faluközpontban, melyet az egész belterületre ki kell terjeszteni. A belterületi utak felújítása az önkormányzat saját hatáskörébe tartozik, melyet pályázati forrásból, megfelelő ütemezéssel lehet végrehajtani. A járdák, terek felújítását az önkormányzat a lakosság számára biztosított építőanyaggal is támogathatja.

A turisztikai infrastruktúra-fejlesztéshez az önkormányzat a volt iskola épületének kulcsosházzá alakításával kíván hozzájárulni. A turisztikai infrastruktúra elemei a szállás- és vendéglátóhelyek, rendezvényterek, tematikus parkok, útvonalak, egyéb vonalas (kerékpáros, vízi) infrastruktúra elemek, valamint kiszolgáló építmények (táblák, padok, szemétygyűjtő edények, kerékpártárolók, esőbeállók stb.) az igények növekedésével, a vállalkozói réteg megjelenését követően lehetséges. A kínálat elemeinek meghatározását a térség településeivel összehangolt turizmusfejlesztési koncepcióban szükséges megfogalmazni.

II.2 Részcélok és a beavatkozások területei egységeinek meghatározása

A 3 átfogó cél megvalósulását 7 db rész cél segíti. A rész célok döntő többsége tematikus (társadalmi, gazdasági, környezeti) cél, kisebbik részük a település egy konkrét területi egységére fókuszál. A rész célok megvalósítása nem csak egy-egy átfogó cél elérését segítik, hanem ezek együttesen biztosítják a hosszú távú célok és a jövőképek elérését.

R1: A lakónépesség megtartása, a letelepedés feltételeinek támogatása

A Tésán letelepedők többségét a természetközeli, falusias környezet, a rekreáció vonzza. Két csoportra lehet őket osztani. Az állandó letelepedők egész évben a településen élnek, és vagy napi ingázók egy adott munkahely és Tésa között, vagy helyi vállalkozók. A másik csoportja a betelepülőknek szezonálisan használja ingatlanját. Általában régi, palóc házat vásároltak, hagyományőrző tevékenységet végeznek, és a települést rekreációs, üdülési tevékenység miatt választották. Ők többnyire városlakók is egyben, ezért számukra a helyi rendezvények, programok mind a kellemes időtöltést jelentik. A programok szervezésében többnyire részt is vesznek, közösségformáló erejük nagy, alapítványok, egyesületek létrehozásában és működtetésében aktívak.

A lakosság számának megtartása egy törpefaluban óriási feladat. Az önkormányzat eszköztárához tartoznak a kedvezményes letelepedést segítő intézkedések (pl. kedvezményes telekvásárlás, ingatlanpiaci tájékoztatások közzététele stb.). A fiatal családok megtelepedését leginkább a vonzó környezet, a zöldterületek ápoltsága, a gyerekek számára biztosított lehetőségek jelentik. Az önkormányzat és valamennyi állandó és ideiglenes lakos érdeke, hogy a helyi közösség

hosszú távon a településhez kötődjön. A helyi identitás megteremtése azért fontos, mert Tésa gyakorlatilag beköltözőkből tudja a természetes fogyszt ellensúlyozni. A beköltözők különböző társadalmi státusza, identitása, a faluról alkotott elképzelések eltérősége bizonyos réteget eltűnését is jelentheti. A hagyományos faluhasználók és az üdülni vágyók egyaránt hasznos tevékenyegget folytatnak, melyet az önkormányzat a lehetőségeihez mérten támogatni kíván a jövőben is.

Beavatkozások

- Településrendezési eszközök felülvizsgálata – helyi építési követelmények pontos meghatározása
- Önkormányzat bekapcsolódása a programok, rendezvények szervezésébe, hirdetésébe
- Letelepedést segítő intézkedések lehetőségének megvizsgálása

R2: Az önfoglalkoztatás, vállalkozóvá válás feltételeinek erősítése

Tésán a helyben működő vállalkozások száma alacsony, a regisztrált vállalkozások ténylegesen nem a településen végzik tevékenységüket. A vállalkozóvá válás egyik alapfeltétele, hogy a települést a fiatalabb korosztály számára vonzóbbá váljon, javuljon a település elérhetősége, legyen felvásárló piac legalább térségi szinten. Szintén feladat az infrastruktúra, távközlési lehetőségek fejlesztése, ami az otthoni munkavégzés feltételeihez szükséges. A helyi intézményrendszer hiányosságai miatt a település lakói Vámosmikolán és Kemencén, valamint Nagyörzsönyben találnak magasabb szintű szolgáltatásokat. Az önkormányzat ezért a települések közötti kapcsolatok javítását is célozza. A helyi vállalkozói réteg megjelenésében komoly feladat hárul a helyi civil szervezetekre is. A körükben gyakori hagyományörző tevékenység éltre hívhatja és elterjesztheti a településen a hagyományos gazdálkodás bizonyos formáit, falusi vagy kereskedelmi szálláshelyet teremthet. Az önkormányzat tevékenységének sikeressége ezért fokozottan függ a helyi civil aktivitástól is.

Az állandó lakosság körében jelenleg nincs meg a vállalkozói réteg, a lakók többsége a környező településeken áll foglalkoztatásban vagy inaktív, valamint nyugdíjas. Az önkormányzat a mezőgazdasági tevékenység, az állattartás feltételeinek és kézműves üzemek (feldolgozott termékek előállítás) létesítésének lehetőségét a településrendezési eszközökben (helyi építési szabályzatban) biztosítani és szabályozni szükséges.

Beavatkozások

- Település rendezési eszközeinek felülvizsgálata, helyi építési szabályzat követelményeinek átgondolása
- Településfejlesztési eszközök, pályázati lehetőségek hatékony felhasználása
- Helyi szolgáltatások színvonalának növelése
- Vállalkozások számára nyújtható kedvezményrendszer kidolgozása
- Ügyintézés hatékonyságának növelése
- Tanácsadási-információs tevékenység folytatása
- A falusi állattartás szabályozott kereteinek megteremtése
- Feldolgozott növényi és állati termékek készítését végző vállalkozások megjelenésének közvetett támogatása

R3: A civil szervezetek tevékenységének és az önkormányzat munkájának összehangolása

A tései civil szervezetek a településre rekreációs céllal költözőkből alakultak, akik valamilyen egyéb közösségi célt – jellemzően hagyományőrző tevékenység végzése, rendezvényszervezés, pályázati forrás elnyerése stb. – tűztek ki maguk elé. A fejlesztések pontszerűsége (pl. Tésa Liget játszótér, főzőház) után a jövőben előtérbe kerülhetnek vonalas fejlesztések, melyek az önkormányzattal nagyobb kooperációt követelnek. A civil szervezetek révén egyes épületek, utcácskák állapotának romlása megállt, az épületállomány további javítása és védelem alá vétele megköveteli a párbeszédet az önkormányzattal (településképi rendelet és helyi építési szabályzat módosító javaslatai). Szintén az együttműködés elmélyítését jelentené az önkormányzattal közös programok szervezése, ezáltal a közösségi szervezőerő megfelelő kihasználása.

Beavatkozások:

- Önkormányzati és civil fejlesztések, kezdeményezések egymáshoz illesztése
- Pályázati információk megosztása, ütemezések összehangolása
- Településrendezési eszközök módosítása

R4: A település gazdasági fejlődését biztosító turisztikai fejlesztések

Tésán az önkormányzat és a helyi lakosság a turizmus bizonyos formáinak fejlesztésében látja hosszabb távon a település fejlődésének alapját. Jelenleg a kirándulók jelentik a legnagyobb forgalmat. Mivel falusi és kereskedelmi szálláshely nincs a településen, az önkormányzat az egykori iskola épületének átalakításával kíván első körben, bárki által igénybe vehető turistaszállást létrehozni. További szálláshelyek megjelenése csak a programkínálat bővülése, többnapos rendezvények megszervezésével várható. Turisztikai fejlesztés a térség települési önkormányzataival és civil szervezetinek összefogásával lehetséges, mivel előzetesen szükséges megvizsgálni a helyi adottságok, kapacitások gazdaságos kihasználását. A fejlesztések optimális helyen történő kivitelezése csak ezután történhet meg. Tésa esetében a szelíd, bakancsos, kerékpáros, üdülő és szabadidős turizmus fejlesztése képzelhető el elsősorban.

Beavatkozások:

- Turistaszállás létrehozása
- Vízi-, sport- és kerékpáros turizmus fejlesztése
- Turistautak minőségének javítása, új nyomvonalak kijelölése, kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése
- Szorosabb együttműködés a szomszédos önkormányzatokkal (Kemence, Perőcsény, Bernecebaráti) és a Győrfy-majossal (Csudajó Tábor)

R5: Települési természeti és épített környezet minőségének javítása a lakosság együttműködésével

Tésa az Ipoly-mente és pest megye legkisebb települése. Vonzerejét a természeti adottságaiból adódó kellemes települési környezete és védett, átmenő forgalomtól mentes zsákfalú jellege adja. Az Ipoly-part és a Régi Ipoly holtágak illetve a Börzsöny közelsége miatt Tésa nem csak lakó- és hétvégi üdülő-, de vonzó turistacélpont is. A település bőséges zöldfelületi ellátottságát az összterület 84 %-át kitevő erdőknek, szántóknak, réteknek, legelőknek és a belterületek lakókertjeinek köszönheti. Mindezen értékes adottságok megtartása, a természet- és környezetvédelem erősítése a település legfőbb érdeke, melyet civil összefogással, közösségi akciókkal, szemléletformáló programok szervezésével lehet elősegíteni. A térségben hagyományos, de a környezetet kímélő gabona-, gyümölcs-, szőlő- és zöldségtermesztést illetve a szabályozott keretek közé terelt állattenyésztést, legeltetést ösztönözni és

segíteni szükséges. A helyi termények, termékek eladásának helyi piacot és reklámot szükséges biztosítani.

A természetvédelmi területek értékes élőhelyeinek maximális védelme érdekében a pályázati források kiaknázására kell törekedni a civil szféra segítségével. Ezek a területek a természetvédelem szem előtt tartása mellett kutatási és oktatási potenciált is hordoznak magukban, melyek kihasználásával más típusú pályázati források nyílhatnak meg, és munkahelyek teremtésére és infrastrukturális fejlesztésekre is lehetőség nyílik. A meglévő sétautak helyreállításával, karban tartásával, új tanösvények és turista útvonalak (Kemence, Perőcsény, Bernecebaráti és a Győrfy major felé) kijelölésével kis befektetéssel viszonylag nagy bakancsos- és kerékpáros turizmus vonzható a településre, mindemellett a falu természeti és épített értékei (mint például a templom, a pincék, a kastély és az öreg temető, illetve a régi víznyerő hely: a Kutyika) is feltárásra kerülhetnek. Az Ipoly vízpartjának infrastrukturális fejlesztése kulturált kikötőhely, kemping és horgász hely létesítése a vízhez kötődő turisták számára jelentene vonzerőt.

A belterület zöldfelületeinek mennyiségi megtartására és minőségi fejlesztése javasolt. Az utakat szegélyező és zöldfelületeket összekötő fasorok fakataszterét, fakivágási-, ültetési tervének elkészítését ajánlott elkészíttetni. A fák és növénykiültetések telepítési- és fenntartási munkáiba a lakosság is bevonható, melynek közösségépítő ereje van. Tésán a szabadtéri sportolás színtere a sportpálya területe, a pihenés- és játéka a Tésa liget. A településen javasolt további közösségi zöldfelületek kialakítása, a funkciók, infrastruktúra és növényzet szakszerű megtervezésével, a fenntartás megszervezésével, figyelembe véve a klímaváltozás következtében várhatóan fokozódó szárazságot (kutakból történő öntözés lehetőségének megteremtése, szárazságtűrő növényzet telepítése, árnyékolásról való gondoskodás).

Az utóbbi évek tapasztalatai alapján a jövőben is számítani lehet a Tésa-patak vízgyűjtő területein felgyűlő és Tésa épített értékeit veszélyeztető hirtelen lezúduló nagyobb mennyiségű csapadéokra. Mind e mellett a patak a klímaváltozás tükrében értékes víztartalékokat jelenthet a település számára, parti sávja ökológiai folyókként funkcionál, ezért fontos természetes állapotának fenntartása, helyreállítása. A víz zavartalan lefolyásának biztosítása, az árvízveszély minimalizálása és a kisvízfolyás környezetének újjáélesztése érdekében külön tanulmányterv készítését javasoljuk.

Fontos cél a lakosság környezetvédelem iránti érzékenységének erősítése, mely szintén civil segítséggel valósítható meg. A további víz-, talaj- és talajvíz szennyezés elkerülése érdekében nagy előrelépést jelentene a település teljes közművesítése. A szennyvíz nem megfelelő kezelése-, a lakossági tüzelésből származó légszennyezés-, az illegális hulladéklerakás-, az idegenhonos és allergén növények terjedése ellen felvilágosítással; szervezett akciókkal, közösségi programokkal lehet védekezni.

A klímaváltozás következtében várható villámárvizek akadálytalan lefolyását biztosító vízvezető árokrendszer fejlesztéséről és a karbantartásról gondoskodni szükséges. A szárazság ellen javasolt a közterületi záportározók elhelyezése, illetve a telken belüli csapadékmegtartás ösztönzése. A felmelegedésért leginkább okolható erős napsugárzás ellen legegyszerűbben természetes árnyékolással lehet védekezni: fák és egyéb árnyékoló növényzet telepítésével. A zöldfelület növekedésével a környezet mikroklímája is javul, a szálló porterhelés is csökken, mivel a növényzet azt is megköti.

Beavatkozások:

- Ártéri területek és erdők természet közeli állapotban való megőrzése - invazív fajok visszaszorítása;

- Tésa-patak partjának rendezése, revitalizációja
- Hagyományos tájgazdálkodás újjáélesztése, természetkímélő gazdálkodási formák előtérbe helyezése, helyi termékek értékesítésének elősegítése;
- Közcélú zöldfelületek funkcionális és minőségi fejlesztése, pihenő-, sport- és játszó funkciók erősítése;
- Fasorok megújítása - fakataszter és fakivágási, telepítési terv készítése;
- Illegális hulladék lerakások felszámolása civil összefogással;
- Lakosság természet- és környezetvédelem iránti érzékenységének erősítése, felvilágosítás; akciók, programok- civil segítséggel;
- Klímaváltozás kedvezőtlen hatásaira részletes akcióterv kidolgozása;
- Ipoly- parti területek rekreációs jellegű infrastrukturális fejlesztése (vízitúra, kempingezés, horgászat);
- Helyben honos növényzetet és állatvilágot bemutató tanösvény kialakítása, hozzá kapcsolódó infrastruktúra kiépítése;

R6: A település elérhetőségének javítása, térségi és határon túli kapcsolatok erősítése

Tésa megközelítését két egymáshoz kapcsolódó bekötőút biztosítja, amik ráadásul csak egy összekötőúthoz csatlakoznak, vagyis a település nem rendelkezik kimondottan jó közúthálózati kapcsolatokkal. Viszont az egyik bekötőúton keresztül át lehet jutni a szlovák oldalra, Ipolyviskře (Viskovec nad Iplom). A forgalom, és ennek következtében az utak kapacitás-kihasználtsága alacsony, a nehéz forgalom aránya kicsi. Az alig néhány helyi utca viszonylag széles. Tésa tömegközlekedési szempontból az egyik legelzártabb település, a közúti tömegközlekedést az országos utakon közlekedő helyközi autóbuszok biztosítják, alacsony járatsűrűséggel. A gyalogos és kerékpáros közlekedésnek nincsenek jelentősebb önálló létesítményei. A parkolás, gépkocsi tárolás nem jelent gondot.

Beavatkozások

- Környezetbarát közlekedés fejlesztése – tervezett országos bicikliúthoz kapcsolódóan a hajózás feltételeinek javítása
- Kemencei kapcsolat kiépítése
- Gyalogos közlekedés feltételeinek javítása, járdák építése
- Belterületi utak felújításának ütemezése

R7 Infrastrukturális fejlesztések megvalósítása és programok kidolgozása

A település ivó- és tűzvíz ellátása megoldott, míg a szennyvízelvezetés nincs kiépítve. A szennyvízhálózat kiépítése az önkormányzat tulajdonosi jogkörébe tartozik. A településen helyi szennyvíztisztító telep létesítése javasolt a lakosság szám alapján, melynek helykijelölése a gravitációs gyűjtőcsatorna kiépítés megoldásával javasolt. Ennél figyelembe kell venni a környezet védelmét, a felszín alatti vizek védelmét, továbbá a vizek védelméről szóló jogszabályi előírásokat. ahol az Ipoly folyóba és a Tésa-patakba vezetendő tisztított szennyvíz minősége a megadott határérték alatt kell maradjon. A településszerkezeti terv közműfejlesztési igényénél, mely a szennyvízelvezetés, elhelyezés és kezelést jelenti, területbiztosítást kell figyelembe venni. A közcsatorna hálózat kiépülése után egy éven belül kötelező a hálózatra való rákötés.

A megújuló energiaforrások használata még nem kellőképpen elterjedt, várhatóan az igény a megújuló energiára a jövőben erősödni fog. Energiagazdálkodás vonatkozásában reálisan a megújuló energiahordozók közül a nap energiája hasznosítható. Az aktív hasznosítás napelemek és

napkollektorok alkalmazásával érhető el, valamint a jövőben a hőszivattyúk alkalmazása is javasolt. A környezettudatos energiagazdálkodás keretében a passzív hasznosítás az épületek hőszigetelése és a nyílászárók cseréje.

Vezetékes elektronikus hírközlés

- Hozzáférési hálózatok folyamatos technológiai fejlesztésének szorgalmazása, együttműködés a távközlés szolgáltatókkal, optikai alapú rendszerek létesítésének támogatása, szélessávú vezetékes internetelés elérhetőségének biztosítása.
- Előnyben kell részesíteni az alépítményben történő hálózatépítést, valamint a szabadvezetékes kifeszültségű hálózattal közös oszlopsoron történő hálózat elhelyezést.
- Távközlési piaci verseny fokozása érdekében a megvalósításra kerülő alépítmények kellő csőnyílásszámmal létesüljenek, egyéb szolgáltatói hálózatok elhelyezhetőségének támogatása szükséges.

Vezeték nélküli elektronikus hírközlés

- A településen a mobil távközlési hálózatok lefedettségének javítása, együttműködés a mobil szolgáltatókkal bázisállomás (antenna) elhelyezésekhez alkalmas területek kiválasztásában és telephelyek létesítésében.
- A településrendezési terveken túl a településképi rendeletben is figyelembe kell venni a távközlési szolgáltatók hálózatfejlesztési igényeit.

2.1 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

A célrendszer hierarchia alulról fölfelé építkezik. Egy-egy rész cél, vagy átfogó cél önmagában való teljesülése nem lenne elégséges a kívánt jövőkép eléréshez. Ezek együttes teljesülése kumulált hatásként eredményezheti a kitűzött jövőkép megvalósulását.

A jövőkép, az átfogó célok és részcélok megalkotása - a részletes megalapozó vizsgálatra épülve - a település meghatározó gazdasági, társadalmi, kulturális, civil élet véleményformálóinak véleménye ismeretében kerültek meghatározásra.

		ÁTFOGÓ CÉLOK (A1-A3)		
		Á1: A település népességmegtartó erejének javítása, identitás erősítése	Á2: A turizmus mint a település legfontosabb gazdasági ágának fejlesztése, ökofalu szerep erősítése	Á3: Az épített környezet fejlesztése – a településkép rendezése, a turisztikai infrastruktúra bővítése
RÉSZCÉLOK (R1-R12)	R1: A lakónépesség megtartása, a letelepedés feltételeinek támogatása	+++	+++	++
	R2: Az önfoglalkoztatás, vállalkozóvá válás feltételeinek elősegítése	+++	++	++
	R3: A civil szervezetek tevékenységének és az önkormányzat munkájának összehangolása	+++	+++	+++
	R4: A település gazdasági fejlődését biztosító turisztikai fejlesztések	+++	+++	+++
	R5: Települési természeti és épített környezet minőségének javítása a lakosság együttműködésével	+++	+++	+++
	R6: A település elérhetőségének javítása, térségi és határon túli kapcsolatok erősítése	+++	+++	+++
	R7: Infrastrukturális fejlesztések megvalósítása és programok kidolgozása	+++	+++	+++

+ gyenge szinergia

++ közepes szinergia

+++ erős szinergia

A településfejlesztési koncepcióban rögzített céloknak a magasabb szintű tervekhez is igazodni kell.

A következőkben a koncepció céljainak az országos és megyei területfejlesztési dokumentumokban megfogalmazott célkitűzésekhez való hozzájárulása kerül bemutatásra.

		ÁTFOGÓ CÉLOK (A1-A3)		
		Á1: A település népességmegtartó erejének javítása, identitás erősítése	Á2: A turizmus mint a település legfontosabb gazdasági ágának fejlesztése, ökofalu szerep erősítése	Á3: Az épített környezet fejlesztése – a településkép rendezése, a turisztikai infrastruktúra bővítése
ORSZÁGOS FEJLESZTÉSI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ SPECIFIKUS CÉLJAI	versenyképes, innovatív, hálózati gazdaság	x	xxx	x
	életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	xxx	xxx	x
	gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	xxx	x	xxx
	kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I	x	xxx	x
	értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom, romaintegráció	xxx	x	xx
	jó állam: szolgáltató állam és biztonság	xx	xx	x
	stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme	x	xx	xxx
	az ország makroregionális szerepének erősítése	xxx	xxx	xx
	többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	xx	xxx	x
	vidéki térségek népességmegtartó képességének növelése	xxx	xxx	xxx
	kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	xx	xxx	xxx
	területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés	xxx	xxx	x
	összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása	x	xx	x

xxx – A településfejlesztési koncepció célja nagymértékben hozzájárul az OFTK céljainak eléréséhez

xx – A településfejlesztési koncepció célja közepes mértékben hozzájárul az OFTK céljainak eléréséhez

x – A településfejlesztési koncepció célja kismértékben/közvetetten járul hozzá az OFTK céljainak eléréséhez

		ÁTFOGÓ CÉLOK (A1-A3)		
		Á1: A település népességmegtartó erejének javítása, identitás erősítése	Á2: A turizmus mint a település legfontosabb gazdasági ágának fejlesztése, ökofalu szerep erősítése	Á3: Az épített környezet fejlesztése – a településkép rendezése, a turisztikai infrastruktúra bővítése
PEST MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ STRATÉGIAI CÉLJAI	A szociális és közbiztonság megerősítése, közösségek megújítása, családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, társadalmi bizalom erősítése	XXX	XXX	XXX
	Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső kapcsolati hálójának fejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása	X	XXX	XX
	Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra	XX	XX	X
	Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi és helyi identitás erősítése	XX	XXX	XX
	A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése, több lábon álló gazdaság, technológia és tudásintenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése	X	XXX	X
	Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése	XX	XXX	X
	Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az M0 mentén a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér térségében	-	-	-
	A fejlődésben elmaradott Szobi és nagykátai, illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi és Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi	XXX	XXX	XX

felzárkóztatása			
Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térszerkeztúra kialakulása érdekében	X	X	X
A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzaskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedés	X	X	-
Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési szerkeztúra, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése	X	XX	XXX
Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában	X	XXX	XXX

xxx – A településfejlesztési koncepció célja nagymértékben hozzájárul az PMTK céljainak eléréséhez

xx – A településfejlesztési koncepció célja közepes mértékben hozzájárul az PMTK céljainak eléréséhez

x – A településfejlesztési koncepció célja kismértékben/közvetetten járul hozzá az PMTK céljainak eléréséhez

2.2 A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

A településen egymástól elkülönülő településrészek nem kerültek lehatárolásra, így a meghatározott célok és részcélok a település egészére értelmezendők.

III. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

III.1 A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

A társadalmi, gazdasági és környezeti célokat a településfejlesztési koncepcióhoz és a rendezési eszközök felülvizsgálatához készített részletes helyzetfeltáró, elemző és értékelő vizsgálatok alapozták meg, amelyek széleskörűen tartalmazzák a statisztikai, önkormányzati és egyéb adatforrásból, egyedi adatfelvételtől származó kiinduló adatokat. Ezek az adatok alapuló helyzetelemzést a megalapozó vizsgálatban és jelen fejezetben is bemutatjuk, a kiinduló alapadatok részletesen a megalapozó vizsgálatban találhatóak.

1.1 Társadalom, humáninfrastruktúra

Tésa lakónépesség száma 1990-2011 között gyakorlatilag megfeleződött, ami komoly demográfiai és gazdasági problémákról árulkodik. A határ menti település kedvezőtlen földrajzi fekvését a határ megnyitása társadalmi értelemben nem tudta visszajára fordítani. A lakosság képzettsége alacsony, az elvándorlás egyes években (2017) jelentős. A település humán infrastruktúrával lényegében nem rendelkezik.

1.2 Gazdaság

A vállalkozások számát és összetételét vizsgálva elmondható, hogy Tésán 2014-től jelentős változás állt be. 2012-ről 2014-re a vállalkozások számában 660%-os növekedés tapasztalható, ahol a növekmény jelentős részét társas vállalkozások jelentik. Ezen vállalkozások többsége csak székhelyként jelelte meg a települést, a tényleges tevékenységet nem helyben végzi. A regisztrált vállalkozások összetételében kiemelkedő az építőipari, szállítmányozási és kereskedelmi cégek száma. A helyi lakosság körében az egyéni vállalkozások száma alacsony, bár a népességszámhoz viszonyítva így is közel 50% arányú. Az önkormányzat költségvetése a vizsgált időszakban nem volt deficit.

1.3 Épített környezet

Tésa teljes közigazgatási területén három különböző arculati karakterű területet (falusias karakterű terület, történeti településrész és külterület) különböztet meg a település arculati kézikönyve. Külterületén nagy kiterjedésű erdőség mellett mezőgazdasági szántók és vízgazdálkodási területek, valamint egy gazdasági terület található.

A község közigazgatási területén a 700 m² és 1300 m² közötti telkek jellemzőek. Belterületen a 2000 m² alatti, telkek vannak többségben, míg a külterület nagy részét az 50 000 m² feletti telkek teszik ki. Tésán általánosan nézve viszonylag alacsony a beépítettség, a legtöbb telek 0-5%-os beépítettségű, a lakóterületek beépítettsége jellemzően 25% alatt vannak. Míg a lakóterületeken az oldalhatáron álló beépítési mód, addig a többi beépítésre szánt területen (településközpont vegyes, különleges, gazdasági területek) a szabadonálló beépítési mód jellemző. A község közigazgatási területén a lakóépületek magastetősek, tetőterük csak elvétve került beépítésre. Lapostetős kialakítással a melléképületek, valamint a vízmű területén lévő épületek kerültek megépítésre. A történeti településrészen lévő épületek a népi építészet jegyében épültek: tornácosak és az utcára merőlegesen

helyezkednek el. A falusias karakterű területen szinte csak kockaházak, vagy ezek átépített változata a jellemzők, sátozottos kialakítással, két főhomlokzattal és háromszatú ablakkal. A polgármesteri hivatalon kívül intézmény funkció nem található a településen.

A településen a magántulajdon túlsúlya jellemző (89%). Az önkormányzati tulajdonú területek jellemzően a belterületen, míg az állami tulajdonú területek a település nyugati felén találhatók.

A Tésán nyilvántartott régészeti lelőhelyek mennyisége átlagosnak mondható, mely megfelel a település morfológiai helyzetének.

A lelőhelyek között nincsenek védettek, vagy kiemelten védettek, minden lelőhely általános jogszabályi védelemben részesült.

A település belterületén régészeti lelőhely mindössze kettő ismert. A lelőhelyek épségét veszélyeztető építési munkák elsősorban itt várhatók, de a jogszabályi védelem megfelelő biztosítékot nyújt az épségük megőrzésére. Ugyanez érvényes a külterületi lelőhelyekre is, ahol a jelenleg hatályos örökségvédelmi jogszabályok megfelelő védelmet biztosítanak a régészeti lelőhelyek épségére.

1.4 Táj- és természeti adottságok, tájhasználat, védett táj- és természetvédelem

A község erdősültsége 35% körüli. Az erdők elszórtan kisebb nagyobb foltokat alkotnak, minőségüket és összetételüket tekintve átlagos, vagy átlagosnál rosszabb minőségű lomblevelű erdők. A szántók a település 46%-át teszik ki. Ez a két művelési ág együtt a település összterületének 80%-át adják.

Tésa térségének természeti adottságai elsősorban a gabonafélék és bogyógyümölcsösök és almatermesztésnek kedveznek. A múlt század közepéig jelentős volt az állattenyésztés is és az ahhoz kapcsolódó legeltetés. A külsőségeket az Ipoly menti árterek, a szántók, gyümölcsösök, szőlők, legelők és rétek jellemezték néhány majorsággal. Az Ipoly szabályozásával az egykori vizenyős, nádas, sásos, mocsaras ártéri területek csökkentek és növekedett a művelésbe vonható területek nagysága, ugyanakkor a magas talajvízállás továbbra is jellemző maradt az Ipolyhoz közelebb fekvő területeken és a kisebb vízfolyások környezetében, ezért a település nagy része a folyóvíz általi árvízre, belvízre, talajszennyeződésre hajlamos maradt.

Az ember tájalakító tevékenysége a természetes élőhelyek visszaszorulásához vezetett. A fennmaradt értékes területekről az országos és nemzetközi természetvédelem gondoskodik. Tésa Község területét érinti az európai közösségi jelentőségű természet-megőrzési Natura 2000 terület, és az Országos Területrendezési Terv által kijelölt Országos ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete és a Tájképvédelmi terület övezete.

Az Ipoly menti ártéri élőhelyeken jelentős természetvédelmi problémát okoznak az agresszíven terjedő, őshonos fajokat kiszorító özönnövények, melyek előzönlük a védett területeket. A Duna-Ipoly Nemzeti Park aktívan küzd az invazív fajok ellen a Ipoly-völgyben irtással, hazai fajok telepítésével.

1.5 Zöldfelületi rendszer, zöldterületek

A község összterületének erdősültsége 35%. Az erdőkön kívül értékesek a természet közeli művelési ágak, mint a rétek és a legelők, gyümölcsösök. Ökológiai szempontból szintén lényegesek a település összterületének majdnem felét kitevő szántók. Tésa falusias lakóterületén az alacsony beépítettség és magas zöldfelületi borítottság jellemző. A község belterületén a zöldfelületi ellátottság kielégítő, a közösségi területek felszereltsége, gondozottsága azonban fejlesztésre szorul. Szembeötlő a köztéri és utcafásítások reprezentatív zöldfelületek hiánya, továbbá problémás a meglévő fa- és cserjeállomány tekintetében a heterogenitás, a tájidegen fajták térnyerése.

1.6 Környezet- és katasztrófavédelem

Tésa területének jó része az Ipolynak köszönhetően magas talajvízállású, belvízveszélyes terület. A talajvíz a talajszinttől legfeljebb 10m mélységben található, a vízfolyások mentén közvetlen a talajfelszín alatti 2m-es sávban húzódik. A település Ipolytól távolabbi, keleti része már talajvízmentes terület. Az Ipolyhoz közel fekszik a Perőcsény-Tésa ivóvízbázis, mely az Ipoly kavicsos, homokos teraszüledékében tárolt talajvizet termeli ki, mely fokozottan érzékeny a felszíni szennyezésekre. A legfőbb talajszennyező forrás Tésa csatornázatlansága, a szennyvíz elégtelen kezelése, mely veszélyezteti a talaj, valamint a felszíni-, és felszín alatti vizek minőségét. A település talajviszonyait az Ipoly folyó és mellékágaiba jutó szennyvizek befolyásolják, illetve a mezőgazdasági művelés által a talajba jutó szerves trágyák, műtrágyák. Az Ipoly vízminősége kielégítő, a mederüledékben cink és kadmium illetve touol koncentrációja néhol kismértékben meghaladja a szennyezettségi határértéket.

A település kis vízhozamú, de állandó vízfolyása a Tésa-patak, mely a településen keresztül folyik. Kisebb árvízveszélyt jelent Tésára az Ipoly patakot visszaduzzasztó hatása és a környező hegyvidéki területekről érkező csapadékvíz.

A településen a közlekedésből származó levegő-, zaj- és rezgésterhelés nem számottevő, a község lakóterületét egyedül a települést átszelő főút forgalma terheli kis mértékben. A településen üzemi tevékenységből származó zaj- és rezgésterhelés sem jellemző.

Tésa területén a kommunális hulladék rendszeres gyűjtése és elszállítása biztosított. Számottevő környezeti probléma a folyó- és patakmedrekben elhelyezett illegális hulladék. Az elhagyott hulladék szennyező hatása nem csak vizuális-esztétikai értelemben, de ökológiailag is káros.

Légvonalban körülbelül 70 km távolságban található a szlovákiai mohi atomerőmű, melynek működése biztonságos, az esetleges sugárzásveszély ellenőrzött, de mégis környezetet veszélyeztető tényezőként van jelen.

A globális klímaváltozással összefüggésben Tésa térségében is számolni kell az átlaghőmérséklet emelkedésével, valamint a szélsőséges időjárási események megszorodásával. A helyi klíma viszonyok szempontjából kedvező, hogy a községet alacsony beépítettség jellemzi, zöldfelületekben gazdag, a környező erdőterületek javítják a terület átszellőzését és mikroklímáját.

1.7 Közlekedés

Tésa megközelítését két egymáshoz kapcsolódó bekötőút biztosítja, amik ráadásul csak egy összekötőúthoz csatlakoznak, vagyis a település nem rendelkezik kimondottan jó közúthálózati kapcsolatokkal. Viszont az egyik bekötőúton keresztül át lehet jutni a szlovák oldalra, Ipolyviskire (Viskovce nad Iplom). A forgalom, és ennek következtében az utak kapacitás-kihasználtsága alacsony, a nehéz forgalom aránya kicsi. Az alig néhány helyi utca viszonylag széles. Tésa tömegközlekedési szempontból az egyik legelzártabb település, a közúti tömegközlekedést az országos utakon közlekedő helyközi autóbuszok biztosítják, alacsony járatsűrűséggel. A gyalogos és kerékpáros közlekedésnek nincsenek jelentősebb önálló létesítményei. A parkolás, gépkocsi tárolás nem jelent gondot.

1.8 Közművek és elektronikus hírközlés

Tésa területén a vízi közművek közül az ivóvízellátás a háztartások többségében megoldott, azonban vannak még ellátatlan ingatlanok. Ezek ellátására maradtak fenn az utcai közkutak. A családok szociális helyzetétől is nagyban függ a szolgáltatások igénybevétele. A tűzvíz ellátás biztosított többségében föld alatti tűzcsapokkal. A szennyvízelvezetés nem megoldott a településen és a közeli jövőben nincs is

tervben a község csatornázása. Jelenleg közműpótló megoldásként helyi szennyvízgyűjtők, szikkasztók üzemelnek az ingatlanokon, melyek jelentős talajterhelést jelentenek.

A csapadékvíz elvezetés az utcai árok rendszereken megoldott. Az árkok folyamatos karbantartása, tisztítása szükséges.

A község energia közművel ellátott. A villamosenergia ellátás mindenhol rendelkezésre áll és a közvilágítás is biztosított a település több utcájában is, amely azonban fejleszhető lenne.

A gázellátás is biztosított Tésán, amely a többlet igényeknek megfelelően a szolgáltató által fejleszhető.

A megújuló energiaforrások alkalmazása nem jellemző a település lakossági, gazdasági és közösségi épületeinél sem. Ezek alkalmazása javasolt a jövőben, pl. napelemes rendszerek kiépítése. A környezettudatos energiagazdálkodás a Faluház mintáján elkezdődött, itt megvalósult az épület hőszigetelése és a nyílászárók cseréje.

Tésa területén az elektronikus hírközlési létesítmények rendelkezésre állnak, igény esetén biztosítható a televízió, telefon, szélessávú internet szolgáltatás. A mobilszolgáltatók hálózatának lefedettsége a vizsgálatok alapján hiányosnak mondható.

A táv- és hírközlési technológiák fejlődése folyamatos hálózatfejlesztéseket tesz szükségessé. A fejlesztéseket a szolgáltatók saját beruházásban végzik a piaci igényeknek megfelelően. Az új vezeték nélküli telekommunikációs technológiák megjelenése kapcsán a cellaméreték csökkenésével lehet számolni, a hálózati lefedettség biztosításához további antennák elhelyezése válhat szükségessé.

III.2 A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

2.1 Műszaki infrastruktúra térbeli rendje:

A műszaki infrastruktúra fő hálózatainak térbeli rendjében koncepcionális változás nem tervezett és nem várható.

2.2 Területfelhasználásban indokolt változások:

A hatályos településrendezési eszközök felülvizsgálata időszerű, a régi településrendezési eszközöket 2021. december 31-ig lehet alkalmazni. Az önkormányzat a törvényi előírásoknak megfelelően a településrendezési eszközök teljes felülvizsgálatát elvégzi.

A fent felsorolt területfelhasználás változtatási elképzelések átgondolása és átvezetése javasolt az új településszerkezeti terv kidolgozása során.

III.3 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

Az épített környezet értékeinek a vizsgálatát a jelen Megalapozó vizsgálattal párhuzamosan készülő Örökségvédelmi Hatástanulmány, a Településképi Arculati Kézikönyv (18/2018.(IX.13.) Ö.H) , valamint a Településképi Rendelet (5/2018.(IX.25.) Ö.R.) tartalmazza.

IV. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE

IV.1 A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A településfejlesztési koncepció hosszútávon kijelöli a település fejlesztési irányait, a megvalósításra váró átfogó és részcélokat.

A beavatkozások a településrendezés, a település szerkezetének és terület-felhasználásának szabályozásával kapcsolatos előkészítés a közös Jegyző irányítása alatt a megbízott főépítész közreműködésével történik. A településfejlesztési feladatokban a Polgármester és az Önkormányzat munkatársai a beruházások előkészítésében és a projektek fizikai megvalósításában közvetve vagy közvetlenül bevonásra kerülhetnek.

A megvalósítás során a fő döntéshozói szint a Képviselő-testület. A feladatkörük kiterjed az operatív menedzsment tevékenységének felügyeletére, a megvalósítás nyomon követésére, az eredmények, hatások értékelésére, a településfejlesztés külső és belső környezetében bekövetkezett változások figyelemmel kísérésére. Egy-egy nagyobb projekt megvalósítása humánerőforrás kapacitásbővítést indokolhat a településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok területén.

A Településfejlesztési koncepció készítése során a tervezési és partnerségi folyamat egyeztetésének előírásait a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet iránymutatása és a helyi partnerségi rendelet alapján kell elvégezni. A partnerség megteremtése érdekében szükséges a szomszédos településekkel, illetve a kialakult együttműködő felekkel, társadalmi, gazdasági szereplőkkel, civil szervezetekkel és a lakossággal együttműködni.

IV.2 Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

A monitoring rendszer feladata a megvalósítás során végrehajtott tevékenységek folyamatos adatgyűjtése általi ellenőrzés. Ennek segítségével az Önkormányzat a koncepcióban megfogalmazott célkitűzések megvalósítása érdekében, a végrehajtás során korrekciókat, változtatásokat tud véghezvinni, befolyásolni tudja a megvalósítás folyamatát, a projekteket, programokat az információ folyamatos visszacsatolásával.

A monitoring rendszer lényege, hogy a kiinduló (bázis) állapot értékeit összehasonlíttjuk a projekt végrehajtása nyomán kapott célértékekkel. A változás mérését a konkrétan meghatározott projektek és ágazati célkitűzések megvalósulására kell elvégezni szakmailag megalapozott indikátorkészlet segítségével. A projektek által megvalósuló hosszú távú célok hatás és eredmény indikátorok, az egyes projektek fizikai megvalósulása output indikátorok megadásával mérhető. A bázisérték meghatározása miatt fontos az adatbázis kialakítása, az információ beszerzése, illetve indokolt esetben évenkénti vagy több évre vetített felülvizsgálatokhoz szükséges adatszolgáltatási rendszer létrehozása. Az operatív programcsomag elfogadása után azonosíthatók és számszerűsíthetők a célértékek és az indikátorok, valamint szükséges megismerni a projektek műszaki és tartalmi előkészítettségét, hogy az esetükben mérendő releváns indikátorok meghatározhatók legyenek. A feltételek teljesüléséig az alapelvek tisztázását és a javasolt monitoring mutatók meghatározását célszerű elvégezni.